

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio septima. Vtrum eleemosynę spirituales sint potiores corporalibus
an econtrario.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

5 **RESPONSIO.** Circa questionem istam videndum est primo qualiter elemosyna est satisfactoria. Et secundum qualiter se habet ad alias partes satisfactionis.

6 Quantum ad primum patet dupliciter quod elemosyna est satisfactoria, primo quia opus bonum penale est satisfactorium, ut patet ex precedentibus, sed elemosyna est opus bonum & penale, ergo. &c. Secundo, quia iustitia humana exemplata est ex diuina, sed secundum iustitiam humanam satisfacit homo de offensa commissa non solum per poenam quam sustinet, sed per redemptionem quam exhibet: ergo secundum iustitiam diuinam non solum satisfacit homo per ieiunium tanquam per poenam qua corpus affligitur, sed per elemosynam tanquam per redemptionem qua exhibetur.

7 Quantum ad secundum sciendum est, quod quando aliqua comparantur inter se, debent comparari ceteris existentibus paribus, & in hoc dicendum est quod supposita pariter gratia vel charitate, ieiunium est magis satisfactorium quam elemosyna, vel oratio: indirecte tamen & concomitariue elemosyna est magis satisfactoria. Primum patet, quia supposita charitate illud est magis satisfactorium quod est magis penale, quia in opere satisfactorio formalis conditio ex parte operis est penalitas. Sed ieiunium est magis penale quam elemosyna vel oratio, comprehendendo sub ieiunio quicquid est corporis afflictiuum: ut disciplina, vigiliae, peregrinationes, & abstinencia ciborum, quae omnia sub ieiunio comprehenduntur (ut dictum fuit) ergo ieiunium est magis satisfactorium quam elemosyna, vel oratio: necessitas est contra illud quod dicitur. 1. Tim. 4. exercitatio corporis ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia valet, quia differt meritum & satisfactio, meritum enim est ad acquirendum premium ad quod requiritur, & sicut bonitas operis, & quod est melius est magis meritorium, & sic dare elemosynam est magis meritorium quam ieiunium, cum sit opus bonum danti & recipienti. Ieiunium autem non sic. Satisfactio autem cum ordinetur ad expiationem poenae requirit quidem opus bonum, sed for male in opere est penalitas. Quia poena per poenam reuoluitur, propter quod ieiunium quod est magis penale est magis satisfactorium. Indirecte autem & concomitariue elemosyna est potior pars satisfactionis. Cuius ratio est, quia illa est potissima pars satisfactionis in qua virtualiter continentur aliae partes, sed in elemosyna virtualiter continentur ieiunium & oratio, ergo &c. Minor patet, quia elemosyna cum alicui datur constituit debitorem ad ieiunandum, & orandum, & satisfaciendum alia bona quae potest pro eo qui dedit, loquedo de debito morali, non ciuili. Secundo, quia elemosyna propter Deum data est quasi quadam oblatio Deo facta, unde. 4. Ethico, dicitur, quod dona habent aliquod simile Deo sacratis, oblatio autem facta Deo vim orationis habet: frequenter enim plus impetrat donum quam supplicatio. Item cum bona exteriora ad conseruationem corporis ordinantur, subtractio eorum per elemosynam quasi virtualiter continetur ieiunium. Et plerumque contingit quod aliquis arctius viuat ex hoc quod sua dedit, igitur elemosyna copletius habet vim satisfactionis quam oratio vel ieiunium. Et propter hoc inducitur, ut vniuersalis medicina peccati. Luc. 11. Date elemosynam & ecce omnia munda sunt vobis, & Thobias. 4. Elemosyna ab omni peccato liberat.

8 AD primum argu. dicendum quod satisfactio pro culpa debet fieri illi in quem culpa fuit commissa, vel alii de eius voluntate & ordinatione: & hoc modo fit satisfactio per elemosynam non quidem ipsi Deo immediare qui bonorum nostrorum non indiget, sed pauperibus de eius voluntate & ordinatione, cum ipse dicat, quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.

9 Ad secundum dicendum quod dare elemosynam quandoque est in praecipio & tunc est meritoria, licet secundum quosdam non sit satisfactoria: quia in casu illo nullus dat suum proprie loquendo, sed reddit alteri quod est ei debitum: quandoque vero non est in praecipio, & tunc non est solum meritoria, sed etiam satisfactoria.

10 Ad sciendum autem quando est in praecipio & quando non, aduertendum est, quod cum usus bonorum exteriorum sit ordinatus ad subueniendum necessitatibus presentis vitae, subuenientia ista debet esse ordinata secundum

charitatem qua quis tenetur primo modo sibi, secundo coniunctis, tertio extraneis: necessitas etiam quam quis patitur in bonis exterioribus potest esse dupliciter absoluta, & conditionata. Absoluta quando omnia bona temporalia quae quis habet sunt ei adeo necessaria quod sine eis non posset viuere. Et hoc a quibusdam vocatur necessitas naturae. Conditionata vero dicitur quando sunt ei necessaria ad conseruationem decentis status. Et haec dicitur necessitas personae in quantum persona nominat dignitatem & statum. Dicendum ergo quod illud quod est necessarium naturae necessitate absoluta, non est praecipuum dari, imo illicitum, quia plus tenetur quilibet sibi quam aliis. Illud autem quod est solum necessarium ad decentiam status ex praecipio dari debet pro releuatione absolutae & extremae necessitatis alterius: quia plus tenetur quilibet diligere ex charitate vitam proximi, quam decentiam status sui. Sed non debet dari pro releuatione status alterius: quia nullus tenetur verecunde viuere in suo statu, ut releuet alium ad decentem statum. Quod autem est superfluum vtriusque necessitati naturae, scilicet & status, dari debet ex praecipio secundum illud Luc. 11. quod superest dare elemosynam. nec est dubium quin sit praecipuum respectu illorum qui sunt in extrema necessitate, quia illis ex praecipio dandum est quod est necessarium proprio statui, & fortiori ratione illud quod superfluum. De illis autem qui non sunt in extrema necessitate, licet sint in magna & verecunda, non audeo plene diffinire, ne condemnarem maiorem partem diuitum. Sed auctoritas beati Iohannis prius allegata quae non solum loquitur de necessitate extrema, sed de notabili & verecunda videtur hoc sonare.

11 Ad tertium argumentum dicendum quod licet elemosyna secundum se, & extra calum necessitatis sit opus misericordiae: tamen in quantum iniungitur a sacerdote, & acceptatur a penitente ad recompenlandam offensam diuinam, est opus iustitiae.

QUESTIO SEPTIMA.

Vtrum elemosynae spirituales sint potiores corporalibus an econtrario.

Tho. 2. 2. q. 32. art. 3.

Secundo quaeritur quae elemosynae sunt potiores, corporales an spirituales. Et arguitur quod corporales, quia illa elemosyna videtur esse potior per quam dantur plus sibi subtrahit, ut subueniat indigenti, sed per elemosynam corporalem plus subtrahitur danti quam per elemosynam spiritualem: quia dans elemosynam corporalem efficitur minus habens in temporalibus, dans autem elemosynam spiritualement non efficitur minus habens in spiritualibus, ergo elemosyna corporalis est potior elemosyna spirituali.

2 Item illa elemosyna videtur esse potior per quam subuenitur indigentiae magis necessariae, sed elemosyna corporalis est huiusmodi: quia indigentias corporales patitur homo velit nolit, indigentias autem spirituales nullus patitur nisi volens, ergo elemosyna corporalis videtur potior quam spiritualis.

3 IN contrarium arguitur sic, quia bona spiritualia sunt potiora corporalibus, sed elemosyna spiritualis fit de bonis spiritualibus, corporalis autem de corporalibus, ergo elemosyna corporalis est potior elemosyna spirituali.

4 **RESPONSIO.** Circa questionem istam tria sunt videnda. Primum est de numero & sufficientia elemosynarum corporalium. Secundum est de numero & sufficientia elemosynarum spiritualium. Tertium est de comparatione earum inter se.

5 **QUANTVM** ad primum sciendum est quod elemosynae corporales ponuntur communiter esse septem, quae in hoc versu continentur. Visito, potio, cibo, redimo, tego, colligo, codo. Visito infirmum, potio sitientem, cibo esurientem, redimo incarceratum, seu captiuum, tego, id est, vestio nudum, colligo, id est, recolligo hospitem, codo, id est, sepelio mortuum, quarum numerus & sufficientia potest haberi hoc modo: elemosyna corporalis ordinatur ad subueniendum indigentiae corporali, quae potest esse duplex

generalis quantum ad omnes, vel specialis quantum ad aliquos ratione alicuius accidentis. Generalis necessitas quantum ad omnes potest esse duplex, una ne mors incuratur alia postquam homo mortem iam incurrit; mortem autem potest aliquis incurere ab interiori propter defectum nutrimenti, & ad subueniendum huic defectui ordinatur duae elemosynae corporales, scilicet cibare esurientem, & potare sitientem. Haec enim duo concurrunt ad nutrimentum. Alio modo ab exteriori, & contra hunc defectum ordinatur similiter duae elemosynae, scilicet tegere nudum, & re colligere in domo. His enim duobus, scilicet veste & domo indigemus contra intemperiem aeris: generalis autem necessitas omnium postquam mortem incurterunt est ut sepeliantur. Et ideo sepultura mortuorum inter corporales elemosynas computatur, & licet Christus de ea non fecerit mentionem quando de elemosynis seu operibus misericordiae praedicauit, dicens: esurienti & destitisti mihi manducare, & c. tamen in aliis scripturis fit de ea mentio. Laudatur enim Thobias de sepultura mortuorum & Ioseph, ac Nicodemus qui Christi corpus mortuum sepelierunt, commendantur in euangelio. Specialis autem necessitas potest esse duplex vel intrinseca, ut infirmitas contra quam ordinatur visitatio infirmorum, vel extrinseca sicut detentio incarceratorum contra quam ordinatur redemptiones captiuorum.

¶ **QUANTUM** ad secundum sciendum est quod elemosynae spirituales simpliciter sunt septem quae in hoc versu continentur. Consue (id est doce ignorantem, & dirige dubitantem, & sic in vno vocabulo intelligitur duplex elemosyna spiritualis videlicet doctrina de credendis, & consilium de agendis) Castiga delinquentem, solare, id est, conuolare tristem, remitte, id est, indulge peccantibus in te, ser, id est, porta infirmitates & grauamina aliorum, ora pro omnibus. Numerus autem & sufficiencia praedictorum potest haberi hoc modo: per elemosynas enim spirituales subuenitur contra defectus spirituales qui sunt duo, culpa scilicet & poena. Item culpa vel est committenda vel est iam commissa, si sit committenda sic subuenitur homo dupliciter ne culpam committat, scilicet docendo eum de credendis, & consulendo in agendis. Si vero sit commissa sic subuenitur peccanti per castigationem ut doleat de praeterito, & caueat de futuro. Si autem defectus ille sit poena siue illa poena est in peccante ut tristitia, quae si superabundat ducit ad desperationem, & huic subuenitur per sanctam consolationem. si autem sit in alio contra quem commissa est culpa, sic subuenitur dupliciter, scilicet remittendo offensam, & patienter sustinendo sub spe correctionis grauem conuersationem peccantium, quia nullus debet tantum considerare de suo merito ut possit subuenire sufficienter defectibus aliorum, ideo recurrendum est ad Deum cui nihil est impossibile: propter quod vltima elemosyna spiritualis est oratio per quam oramus pro omnibus praedestinatis. Et sic sunt septem elemosynae spirituales supradictae.

¶ **Quantum** ad tertium videlicet quae elemosyna sit potior & maioris meriti: dicendum est quod spiritualis, quod patet primo: quia omne meritum dependet ex charitate, sed charitas principaliter respicit animam proximi quam corpus, & bona spiritualia quam corporalia, quia immediatius ordinantur ad beatitudinem, ergo elemosyna spiritualis quae respicit animam & bonum spirituale est potius bonum & magis meritum quam corporalis. Non est tamen magis satisfactoria, quia non magis poenalis sed minus, nec consuevit pro satisfactione iniungi excepta oratione.

¶ **AD** primum arg. dicendum quod illa elemosyna per quam homo plus sibi subtrahit est magis satisfactoria quia est magis poenalis, sed non oportet quod sit potior & magis meritoria, quia meritum dependet ex bonitate operis, & quod est melius est magis meritorium: meliora autem sunt opera elemosynae spiritualis quam corporalis, & ad meliorem finem immediatius ordinantur.

¶ **Ad** secundum dicendum quod necessitas indigentiae facit quod elemosyna sit magis debita, sed non facit quod sit melior, quia bonitas elemosynae pensatur ex bonitate operis & ex malitia defectus cui subuenitur homini: quia per elemosynam spiritualem subuenitur homini contra

peccatum quod est mors spiritualis, ideo ipsa est optima. Vnde Grego. in homilia dicit, quod melius est animam semper victuram verbo vitae reficere, quam ventrem mortituram carnis terreno pane satiare.

QUESTIO OCTAUA.

A quibus personis debeat fieri elemosyna, & quibus personis sit danda, & de quibus rebus sit facienda.

Tho. 2. 2. q. 32. ar. 6. & sequentibus.

Tertio quaeritur a quibus personis debeat fieri elemosyna, & quibus personis sit danda, & de quibus rebus sit facienda. Et arguitur quod omnes possunt facere elemosynam, quia scriptum est Pro. 3. Noli prohibere beneficere eum qui potest, si vales & ipse bene fac, sed dare elemosynam est beneficere, ergo ad hoc nullus est prohibendus.

¶ **2** Similiter videtur quod omnibus hominibus sit elemosyna danda, quia scriptum est Luc. 6. Omni petenti tibi bene, sed qui omne dicit nihil excipit, ergo omni homini sine quacumque exceptione est danda elemosyna.

¶ **3** Item videtur quod elemosyna possit fieri de quibuscunque rebus etiam illicitè acquisitis: quia Luc. 16. dicitur: Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, hoc est de inuitè acquisitis: sed si de illis posset fieri elemosyna, multo magis de licitè acquisitis, ergo de omnibus.

¶ **4** **R**ESPONSI O. Circa quaestionem istam videnda sunt tria quae tanguntur in titulo quaestionis. Primum est ad quem pertineat facere elemosynam. Secundum est de quibus rebus debeat fieri. Tertium est quibus personis sit facienda.

¶ **5** Quantum ad primum sciendum est quod cum sit duplex elemosyna corporalis, scilicet & spiritualis, spiritualis elemosyna tenetur in casu quilibet facere: quia cum unicuique mandauerit Deus de proximo suo (ut dicitur Eccl. 9.) quilibet ex charitate tenetur proximo subuenire in his quae sunt ei necessaria maxime ad salutem, & nulli alii praedicatorum, sed elemosynae spirituales in casu indigentiae sunt necessariae (id est valde vtilis) & possunt fieri sine praedictio cuiuscunque, sicut est doctrina ignorantium, consolatio matorum, fraterna castigatio delinquentium, & sic de caeteris, ergo elemosynas spirituales potest quilibet facere, & etiam tenetur plus vel minus secundum casum maioris vel minoris indigentiae.

¶ **6** De elemosynis autem corporalibus quae fiunt per erogationem bonorum temporalium secus est, quia temporalia non possunt indifferenter per quilibet personam dari in elemosynam sine praedictio illius qui est principalis dominus, quantum ad personas quae habent proprium dominium vel sine praedictio administratoris, quantum ad personas quae habent ex officio generale administratorem in bonis communibus, sicut Abbas in monasterio. Cuius ratio est: quia per elemosynam res vnius transfertur in ius & dominium alterius, sed talem translationem non potest facere licite nisi dominus rei, ut habes liberam administrationem de voluntate domini, vel alterius qui potest praedictam dispensationem de administrationem admittere, & ideo caetera personae non possunt licite elemosynam facere nisi in quantum credunt bona fide placere domino vel administratori: vnde vxor & filius familias, seruus & monachus, seu quicumque religiosus nisi habeat administrationem aliquam non possunt licite facere elemosynam nisi modo supradictio, videlicet quantum credunt bona fide placere domino, vel administratori, vel aequaliter scire & dissimulare. Monachus enim existens in scholis de expensis sibi traditis pro victu & vestitu potest si vult de eis facere elemosynam, quia tales expensae sunt committit suae administrationi. Quod autem dictum est de vxore, intelligendum est quando non habet alias res praeter dotem, quia si haberet aliqua paraphernalia posset de eis facere elemosynam pro voluntate sua: omnia etiam intelliguntur extra casum necessitatis, quia in extrema necessitate si dominus vel administrator non sit praesens potest per alium subueniri de bonis eius quia sunt debita indigentibus, nec permittendum est personam indigentem petere propter absentiam domini, vel administratoris, qui si praesens esset teneretur ei subuenire.